

بسم الله الرحمن الرحيم

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

نشر اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و بهواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادران و اعضای هیئت علمی و واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تحفظ نکنیم:

- ۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجزیهات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

معاونت پژوهشی و فن آوری
به نام خدا
تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجناب سیامک خواجه میرکی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته مدیریت آموزشی که در تاریخ ۹۷/۰۶/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان نقش مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی شهر شیراز با

کسب نمره ۱۷/۸۰ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجناب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- ۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجناب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته مدیریت آموزشی

عنوان:

نقش مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی شهر شیراز

استاد راهنما:

دکتر آروین نوکلی

نگارش:

سیامک خواجه میرکی

تابستان ۱۳۹۷

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی **سیامک خواجه میرکی** تاریخ ۹۷/۰۶/۲۰ رشته: **مدیریت آموزشی** از پایان نامه خود با عنوان: **نقش مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی شهر شیراز با نمره دفاع** نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضای هیات داوری **سمت** **امضاء اعضای هیات داوری**

دکتر **آروین توکلی**

(استاد راهنما)

دکتر **رضا زارعی**

(استاد داوری)

دکتر **سیده مریم حسینی**

(استاد داوری)

مراتب فوق مورد تایید است .

مدیر/معاونت پژوهشی

مهر و امضاء

سپاسگزاری

سپاس بیکران مخصوص خدای است که انسان را آفرید و به او قدرت اندیشیدن بخشید و توانایی‌هایی بالقوه را در وجود انسان قرار داده و او را امر به تلاش و کوشش نموده و راه‌نمایی را برای هدایت انسان فرستاده است.

تشکر و قدردانی از زحمات بی دریغ استاد ارجمند جناب آقای دکتر آروین توکلی، استاد راهنمای گرامی، که با سه صدر و رهنمودهای دلسوزانه در تمامی مراحل مختلف این تحقیق مرا مورد لطف خود قرار دادند و راهنمایی‌های لازم را نمودند.

موفقیت و سعادت ایشان را از درگاه ایزد منان خواهیم نمود.

با تشکر از تمامی اساتید بزرگوار که راهنمایی و مساعدت آنان همواره روشنگر راه ما بوده است.

تقدیم به:

همسر مهربان، فداکار و دلسوزم که با صبر و بردباری همراه، یار و مشوق من بوده است.

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
چکیده.....	۱
فصل اول: کلیات پژوهش	
مقدمه	۳
بیان مسئله	۵
اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۶
اهداف پژوهش	۸
سوالات پژوهش.....	۸
تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها.....	۹
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	
مبانی نظری مدیریت دانش	۱۱
آغازگران مدیریت دانش.....	۱۲
مدیریت دانش.....	۱۲
مراتب دانش.....	۱۳
تعریف دانش.....	۱۵
انواع دانش.....	۱۵
عوامل کلیدی مدیریت دانش	۱۸
اهداف مدیریت دانش	۱۹
فرایند خلق دانش	۱۹
فرایند مدیریت دانش	۲۰
جریان دانش.....	۲۲
مزایای مدیریت دانش	۲۴
عوامل موفقیت مدیریت دانش	۲۴
مهم‌ترین عوامل شکست مدیریت دانش.....	۲۵
دسته‌بندی ابزارهای مدیریت دانش.....	۲۵

۲۶	..... پیاده‌سازی مدیریت دانش
۲۶	..... مدیریت دانش در حوزه سازمان
۲۶	..... مدیریت دانش در حوزه فناوری
۲۷	..... مدیریت دانش در حوزه منابع انسانی
۲۷	..... مراحل پیاده‌سازی مدیریت دانش

فصل سوم: روش شناسی پژوهشی

۴۸	..... روش تحقیق
۴۸	..... جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری
۴۸	..... ابزار جمع آوری داده ها
۴۹	..... روش تجزیه و تحلیل داده ها
۴۹	..... ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۵۱	..... یافته های توصیفی
۵۱	..... یافته های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۵۶	..... خلاصه پژوهش
۵۶	..... بحث و نتیجه گیری
۶۶	..... محدودیت های پژوهش
۶۶	..... پیشنهاد های پژوهش
۶۸	..... فهرست منابع
۷۴	..... پیوست
۷۶	..... چکیده لاتین

فهرست جداول

عنوان	شماره صفحه
جدول ۱-۴ : میانگین و انحراف معیار مدیریت دانش و ابعاد آن	۴۸
جدول ۲-۴: مقایسه میانگین نقش مدیریت دانش در آموزش عالی با میانگین فرضی	۴۸
جدول ۳-۴: مقایسه میانگین نقش بعد بیرونی سازی مدیریت دانش در آموزش عالی با میانگین فرضی	۴۹
جدول ۴-۴: مقایسه میانگین نقش بعد ترکیب مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی با میانگین فرضی	۴۹
جدول ۵-۴: مقایسه میانگین نقش بعد درونی سازی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی با میانگین فرضی	۵۰
جدول ۶-۴: مقایسه میانگین نقش بعد اجتماعی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی با میانگین فرضی	۵۰

چکیده

هدف از پژوهش حاضر نقش مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی بوده است. پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی-پیمایشی بود. جامعه آماری شامل تمامی موسسات آموزش عالی شهر شیراز بود که به منظور تعیین حجم نمونه با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای نمونه مورد نظر انتخاب شدند. به این نحو که از میان موسسات آموزش عالی شهر شیراز تعداد ۴ موسسه انتخاب و از آن بین نیز تعداد ۱۲۰ نفر از کارکنان به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار گرد آوری داده ها شامل پرسشنامه مدیریت دانش نوناکو و تاکوچی که روایی و پایایی ابزار مورد تایید قرار گرفت. یافته های گردآوری شده در دو سطح مورد تجزیه و تحلیل (آمار توصیفی و آمار استنباطی) قرار گرفت. در سطح توصیفی از شاخص های میانگین و انحراف معیار و در سطح استنباطی از تی تک گروهی استفاده شد. نتایج حاصله بیانگر آن است که نقش مدیریت دانش و مولفه های ۴ گانه آن شامل (درونی سازی، برونی سازی، ترکیب و اجتماعی شدن) در موسسات آموزش عالی شهر شیراز نسبتاً زیاد می باشد. نتیجه ای که از این یافته ها حاصل می شود به طور خلاصه این است که آنچه در سیستم تعلیم و تربیت کشور ما باید مورد مذاقه قرار گیرد، گسترش و عملیاتی نمودن مدیریت دانش در همه موسسات و سازمان ها از جمله موسسات آموزش عالی می باشد.

کلیدواژه ها: مدیریت دانش، موسسات آموزش عالی، درونی سازی، برونی سازی، ترکیب و اجتماعی شدن.

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

توسعه جوامع منوط به داشتن انسان های توسعه یافته است و شاخص اصلی توسعه یافتگی انسانها، دانش و خرد فردی و جمعی است که عنصر اساسی و حیاتی توسعه سیستم های اجتماعی است. در نهایت این خرد جمعی است که ظرفیت توسعه سیستم را تعیین می کند. در یک فرآیند تغییر و تحول و رسیدن به سازمانی متحول و پیشرو و درعین حال خلاق و زنده و پویا، باید بر دانش تکیه کرد (لیائو^۱، ۲۰۱۶).

امروزه، دیگر دارایی های فیزیکی و ملموس سازمانها از قبیل پول، ساختمان و تجهیزات به عنوان مزیت های رقابتی تلقی نمی گردند، بلکه دانش نیروی انسانی و سرمایه های فکری نقش تعیین کننده ای در افزایش توان رقابتی آن ها بازی می کنند. همین امر موجب بروز تحولات چشمگیر در قلمرو علم مدیریت به نحوی شده است که از آن به عنوان مدیریت دانش نام می برند. برای موفقیت سازمان، دانش به عنوان یک سرمایه، باید بین انسان ها قابل مبادله بوده و توانایی رشد داشته باشد (برد^۲، ۲۰۱۷).

هر سازمانی، چه کوچک و چه بزرگ تا آنجایی رونق می یابد که به مأموریت های خود خود دست یابد. هنگامی که یک سازمان تلاش می کند که به اهداف خود دست یابد، عدم ثبات و تهدیدها در محیط، دستیابی به اهداف را به تأخیر انداخته یا حتی فرایند آن را تخریب می سازد. بدلیل اینکه دانش قدرت است، سرمایه های دانش هر سازمانی موفقیت اجرایی آن را تعیین می کند. وظیفه مدیریت دانش، مدیریت سرمایه های دانشی هر سازمانی است. مدیریت دانش اساساً مفهوم یا اندیشه جدیدی نیست. دانش موضوعی نیست که امروز به یکباره به وجود آمده باشد. انسان در مسیر تاریخ تکاملی خود و تکامل اجتماعی ناشی از آن همواره تولید کننده دانش بوده است و از آن در ایجاد تغییر در جامعه استفاده نموده است. به هر حال این دانش بصورت ضمنی در جوامع مختلف بشری در دورانهای مختلف بصورت های مختلف آمده، ثبت شده، انتقال داده شده و خود باعث تغییرات بعدی شده است. از نظر چارلز آرمسترانگ^۲ مدیریت دانش عبارت است از ارتقاء خاصیت رسانایی سازمانی به منظور بهبود توانایی ها در جلب مشتری. دانش نخستین منبع راهبردی برای شرکت ها در قرن ۱۲ است. پژوهشگران و متخصصان تلاش می کنند دریابند، چگونه منابع دانش به صورت موثری گردآوری و مدیریت شود تا بتوان به عنوان مزیتی رقابتی از آن استفاده کرد. بنابراین قبل از اقدام به مبادرت بر اجرای طرح های مدیریت دانش، سازمان ها نیازمند ارزیابی زیر سیستم های سازمانی و منابع موجود

1 Liao

2 - Brad

خود هستند تا مهمترین و بهترین راهبرد مدیریت دانش را برای خود شناسایی کنند (دریانی اصل، ۱۳۹۱).

امروزه دانش یک سرمایه تلقی می شود. سازمان توسعه و همکاری اقتصادی^۱ بر اقتصاد دانش محور و نقش دانش در پیشرفت های اقتصادی در هزاره سوم تاکید کرده است. در گزارش توسعه جهانی که در سال ۱۹۹۸ توسط بانک جهانی منتشر شد، آمده است: "در کشورهای پیشرو اقتصاد جهانی، اهمیت دانش [به عنوان یک منبع] در مقایسه با سایر جوامع چنان افزایش یافته است که به عنوان مهمترین عامل تعیین کننده استاندارد زندگی در آمده است. بانک جهانی در سال ۲۰۰۲ بار دیگر بر اهمیت دارایی های دانشی ملت ها تاکید کرد و دارایی دانشی را به عنوان راهی برای مشارکت کشورهای در حال توسعه در انقلاب دانشی به شمار آورد که در کاهش فاصله بین کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته نقش تعیین کننده ای می تواند ایفا کند.

دولت جمهوری اسلامی ایران نیز توسعه مبتنی بر دانایی (دانش محور) را یکی از محورهای اساسی برنامه چهارم توسعه کشور قرار داده است (خاتمی، ۱۳۸۲). بخش اول قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۸۳) نیز به "رشد اقتصاد ملی دانایی محور" و بخش چهارم به "توسعه مبتنی بر دانایی" اختصاص یافته است. در همه موارد فوق "دانش" عنصری اساسی است که در هزاره سوم به عنوان ابزاری برای حذف یا حداقل کاهش فاصله بین کشورهای پیشرفته و در حال توسعه مورد توجه سازمانهای بین المللی و دولت های ملی قرار گرفته است. برای دستیابی به توسعه مبتنی بر دانایی، مدیریت دانش یک رکن اساسی است. چنانچه دانش به صورت اصولی مدیریت نشود و دانش فردی به دانش جمعی تبدیل نگردد نمی توان آن را به عنوان رکن توسعه قلمداد کرد. به همین دلیل است که مدیریت دانش برای دولتمردان و دست اندرکاران مدیریت و برنامه ریزی توسعه در سطح ملی و بین المللی ضروری تلقی می شود.

یکی از ملزومات مدیریت دانش، شناسایی و فراهم آوردن زیرساخت های آن است. در غیر این صورت مدیریت دانش نمی تواند محور توسعه و اقتصاد ملی قلمداد شود. شناسایی زیرساخت ها نیازمند مطالعه ای بنیادی است. تحقیقی جدی درباره بنیان های نظری و چارچوب های مدیریت دانش در ایران نشده است. فقدان بنیان های نظری می تواند مشکلات فراوانی را برای پژوهشگران این عرصه به وجود آورد. مبانی فکری و نظری مدیریت دانش و ابعاد مختلف زیرساختی آن در سازمان ها از مباحث مهم این اثر است.

بیان مسئله

مدیریت دانش به عنوان یکی از موضوعات جالب و چالش برانگیز علم مدیریت در هزاره جدید است. دامنه، کاربرد و استفاده از آن گسترده شده و به عنوان حوزه ای میان رشته ای جای خود را در متون مدیریتی باز کرده است. مدیریت دانش مفهوم جدیدی نیست شاید بسیاری از ما دانش را مدیریت کرده بدون اینکه کوچکترین درکی نسبت به آن داشته باشیم؛ اما انتظام بخشی به این فعالیت ها و داشتن طرح و برنامه برای اجرای آن موضوع جدیدی است که در اواخر قرن بیستم مورد توجه قرار گرفت. مدیریت دانش به عنوان رهیافتی جدید و با ارزش در کنار سایر راهبردهای تجاری و رقابتی است، بدین منظور سازمانها به فکر پیاده سازی برنامه های مدیریت دانش شدند تا از مزایای بالقوه آن بهره جویی کنند (راندر^۱، ۲۰۱۷).

مدیریت دانش، شامل همه ی روش هایی است که سازمان، دارایی های دانش خود را اداره می کند که شامل چگونگی جمع آوری، ذخیره سازی، انتقال، بکارگیری، به روز سازی و ایجاد دانش است (رابینز و ویکرمسینگ^۲، ۲۰۱۷).

با توجه به نوپا بودن مدیریت دانش در اغلب سازمانها، نه تنها از لحاظ ساختار سازمانی پیوند و ارتباط حوزه های مدیریت اطلاعات و مدیریت دانش با یکدیگر به درستی تبیین نشده، بلکه هنوز اهمیت و نقش تکمیلی مدیریت بر اطلاعات و مدیریت بر دانش، در تولید دانش سازمانی به درستی برای مدیران ارشد و کارکنان شاغل در این بخشها شفاف نشده است. مدیران ارشد به کارشناسان اطلاعات به عنوان حافظان کتابها و منابع علمی خریداری شده مینگردند و از سوی تنها کارشناسان بخشهای پژوهشی را اسان سازان تولید دانش، در سازمان ارزیابی می کنند. عدم پیوند فعالیتهای مدیریت بر دانش با مدیریت بر اطلاعات، باعث می شود دانش صریح شده ای که حاصل یکی از فرایندهای مدیریت بر دانش است، در چرخه فرآیندی مدیریت اطلاعات قرار نگرفته و به صورت غیر کارشناسانه و با اثربخشی پایین برای استفاده مجدد در سازمان ثبت شود، لذا جهت ایجاد سیستمی ساختارمند و با هدف بروز رسانی سیستمهای توسعه اطلاعاتی در این نوع سازمانها باید تلاش وسیعی در زمینه ایجاد پیوند بین این دو مولفه در سازمانهای آموزشی نمود. توجه به این نکته ضروری است که سازماندهی و به جریان انداختن دانش صریح شده و داخلی سازمانها، مانند: فرآیندهای کاری، اطلاعات مالی، بازرگانی، اداری و پرسنلی، گزارشهای فنی، گزارشهای تحلیل خطاها و غیره از جمله فعالیتهای مهمی هستند که باید توسط حوزه مدیریت بر اطلاعات برنامه ریزی شوند (مالکی، ۱۳۸۵).

علی رغم گسترش مدیریت دانش در سال های اخیر بسیاری از موسسات در بهره گیری بهینه در آن احساس ناامیدی می نمایند (قریش و احمدی، ۱۳۸۷) که این خود باعث مسائلی چند شده است از

1 - Randeree

2 - Wickramasinghe & Rubitz

جمله: بهره وری کمتر از سرمایه های انسانی، ارائه خدمات با ارزش افزوده پائین، کاهش رضایتمندی ارباب رجوع ها، تکرار اشتباهات، افزایش دوباره کاری، اتلاف زمان، عدم برانگیختن خلاقیت و نوآوری و ... (فرهودی و درودی، ۱۳۸۷).

در شرایطی که فشارهای درونی و بیرونی برای بهبود، افزایش پیدا کرده است، نیازهای اطلاعاتی معلمین مدارس و مدیران، هیئت علمی دانشکده ها و کارکنان اداری به هیچ وجه بیشتر نشده، بلکه خطر اطلاعات زیادی، واقعی است (حس می شود). مدیران مدارس مجبور هستند با تقاضاهای بیرونی مانند ارزیابی های سراسری در کل منطقه و درخواست کارنامه های دانش آموزان از سوی مدرسه، سازگار شوند و اغلب برای تولید داده های ضروری، از سیستم های اطلاعاتی رایج، با چالش رو به رو هستند (پتریدیس و نودین^۱، ۲۰۰۳).

توجه به اینکه تصمیمات مدیران آموزش عالی بازندگی و سرنوشت دانش آموزان و دانشجویان ارتباط مستقیم داشته و با آینده میهن عزیزمان عجین می باشد، اگر این تصمیمات صحیح و سنجیده اتخاذ شوند، آینده روشن و درخشانی در پیش رو خواهیم داشت و در غیر این صورت مشکلات عدیده ای از جمله مشکلاتی را در پی خواهد داشت: تباه کردن زندگی یک یا چند انسان، تحویل عناصر مضر و نامطلوب به جامعه، عامل ترک تحصیل و تغییر سرنوشت دانش آموز، عامل افت تحصیلی و مشکلات اجتماعی، بروز مشکلات روحی و روانی در دانش آموزان، بروز مشکلات اداری و تاخیر در انجام امور مربوطه، از بین بردن انگیزه دبیران و کادر اجرایی موسسات آموزشی، ایجاد تعارض بین کادر اداری و آموزشی موسسه، عدم برقراری ارتباط مناسب با اولیاء دانش آموزان و یا دانشجویان، جبهه گیری و ایجاد مشکلات رفتاری در دانش آموزان و اولیاء ایشان و دانشجویان، عدم آرامش و امنیت فکری در افراد عضو موسسه (آریازند، ۱۳۸۸).

مسئله پژوهش اینگونه استنباط می گردد که آیا مدیریت دانش در آموزش عالی نقش ایفا می کند؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

اهمیت مقوله دانش در دهه های اخیر رشد روزافزونی داشته است که این امر ناشی از تمرکز بر دانش به عنوان یکی از منابع استراتژیک سازمان می باشد. امروزه سازمان ها یکی از راه های تمایز خود از سازمان های دیگر را در افزایش میزان دانش بنیانی سازمانی خود جستجو می کنند تا بتوانند از طریق آن به سطوح بالاتری از کارایی و نوآوری دست یابند. توانایی سازمان ها در یکپارچه سازی و هماهنگ نمودن دانش به عنوان یکی از راه های دستیابی و حفظ مزیت های رقابتی تلقی می گردد (والترز و همکاران^۲، ۲۰۰۶). مدیریت دانش سازمانی یکی از ارکانی است که برای انجام کارکردهای سازمان به نحو مطلوب

1- Petrides & Nodine.

2 - Walters & et al

لازم است. مدیریت دانش فرایند پیچیده ای است. میزان موفقیت سازمان ها در بهره گیری از دانش سازمانی تا حدودی به میزان آشنایی، بکارگیری و اهمیت دادن آنها به این فرایندها بستگی دارد. در عصری که دانش بهترین نوع قدرت محسوب می شود (تافلر، ۱۳۷۷)، موفقیت در مدیریت دانش نیز پیش زمینه موفقیت در عرصه فعالیتهای سازمانی است.

امروزه به کارگیری مدیریت دانش در تمامی سازمان ها از جمله موسسات آموزشی (مدرسه، دانشکده، دانشگاه و سیستم) ضروری به نظر می رسد. می توان گفت آموزش نیز مانند سایر حوزه ها دستخوش مدیریت دانش گردیده است و برای اینکه در شرایط متغیر امروزی دوام بیاورد باید بتواند مدیریت دانش را به نحو شایسته ای به خدمت بگیرد تا علاوه بر همگام شدن با محیط متغیر امروزی از رسالت اصلی خود یعنی آموزش نیز بازماند (قریشی و احمدی، ۱۳۸۷).

گام اساسی در راه توسعه استراتژیک سازمانهای دانش محور، هماهنگی و نیاز سنجی دقیق برای تعیین اولویتهای و کمبودهای موردنیاز در ساختار سازمان آموزشی است. اگر بخواهیم کارکرد توسعه سازمان آموزشی را به صورت شماتیک در یک سازمان دانایی محور مورد تحلیل و توجه قرار دهیم بایستی به دو شاخص کمی و کیفی در توسعه اطلاعاتی پردازیم در واقع توسعه دانش مدیریت وقتی می تواند بسترهای مناسب برای ایجاد یک سازمان آموزشی را فراهم کند که از نظر اطلاعاتی هم به رشد طولی سازمان کمک کند و هم در رشد عرضی سازمان موثر باشد. به عبارت دیگر وقتی از شاخصهای کمی در یک سازمان آموزشی صحبت می کنیم توجه اصلی معطوف به رشد طولی سازمان می باشد که این زیرساختها می تواند شامل گسترش گروههای تحت آموزش، گسترش حجم تولید اطلاعات، گسترش و تنوع در ابزارها و علوم مورد آموزش در این نوع سازمانها باشد (توردیک^۱، ۲۰۰۰ به نقل از حسینی راد و علوی راد، ۱۳۹۰).

با توجه به آنچه گذشت در دنیایی که رقابت بین سازمان ها بسیار فشرده است بکارگیری ابزارهای مدیریتی و فن آوری پیشرفته و نوین شرط اساسی موفقیت یک سازمان از جمله یک سازمان آموزشی است. تحول تغییر نیز از خصوصیات بارز عصر کنونی است. برای سازگاری سازمان ها با تغییر و تحولات جهانی و حفظ بقای آنها آموزش دانش و مهارت به کارکنان ضروری است (موحدزاده، ۱۳۹۳). همچنین در اهمیت و ضرورت مدیریت دانش می توان بیان داشت که، در سالهای آغازین قرن ۲۱ مدیریت دانش برای بسیاری از کشورهای پیشرفته به عنوان نماد رقابت و عامل دستیابی به قدرت و توسعه در آمده است. در واقع، در جهان امروز که تولید کالاها و ارائه خدمات به شدت دانش مدار گردیده اند، دانش دارایی و کلیدی برای کسب مزیت رقابتی است (جعفری مقدم، ۱۳۸۲، بارنی، ۱۹۹۱؛ ویتتر، ۱۹۸۷، به نقل از پروست و جونک، ۱۹۹۹). از سال ۲۰۰۰ به بعد شرکتهای بزرگ اروپایی

حدود ۵۵٪ درآمد خود را به مدیریت دانش اختصاص داده‌اند (حسن زاده، ۱۳۸۵، به نقل از؛ داوری و شانه‌ساز زاده، ۱۳۸۰).

با توجه به اهمیت محیط آموزشی و از آنجا که کارمندان یک سازمان آموزشی پیوسته با اطلاعات سر و کار دارند و نیازمند کسب دانش جدید هستند و برای اصلاح تصمیمات از آن استفاده می‌کنند لذا بررسی مدیریت دانش در آموزشی عالی از اهمیت والایی برخوردار است. با توجه به اهمیت مدیریت دانش و نقش آن در موسسات آموزشی پژوهش حاضر درصدد آن است تا از طریق بررسی ادبیاتی موضوع، عوامل موثر بر پیاده سازی را بررسی نموده و وضعیت آن را در موسسات آموزشی مورد بررسی قرار دهد.

اهداف پژوهش

هدف کلی

بررسی نقش مدیریت دانش در آموزشی عالی.

اهداف فرعی

- بررسی میزان ابعاد بیرونی سازی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی.
- بررسی میزان ابعاد ترکیب مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی .
- بررسی میزان ابعاد درونی سازی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی.
- بررسی میزان ابعاد اجتماعی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی .

سوال اصلی

نقش مدیریت دانش در آموزشی عالی به چه میزان است ؟

سوال های فرعی

- نقش ابعاد بیرونی سازی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی به چه میزان است؟
- نقش ابعاد ترکیب مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی به چه میزان است؟
- نقش ابعاد درونی سازی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی به چه میزان است؟
- نقش ابعاد اجتماعی مدیریت دانش در موسسات آموزش عالی به چه میزان است؟

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

تعریف مفهومی متغیرها

مدیریت دانش فرآیندی است که طی آن سازمان به تولید ثروت از دانش و یا سرمایه فکری خود می‌پردازد. نوناکو و تا که اوچی (۱۹۹۵). به صورت بسیار ساده، مدیریت دانش فرآیندی است که طی آن سازمان به ایجاد ارزش از دارایی‌های فکری و دانش - محور می‌پردازد. اغلب، ایجاد ارزش مستلزم به اشتراک‌گذاری دانش بین کارکنان، بخش‌های سازمانی و یا حتی سایر سازمانهاست. مدیران موفق همواره از دارایی‌های فکری موجود در سازمان خود استفاده کرده و به آن پی برده‌اند، اما اغلب این فعالیت‌ها به صورت غیرسیستماتیک و ساختاریافته انجام گرفته است، به نحوی که مدیران از انتشار و گسترش دانش کسب شده در سطح سازمان اطمینان نیافته‌اند (توربن به نقل از نوروزیان، ۱۳۸۵).

تعریف عملیاتی متغیرها

نمره ای که پاسخگو از پاسخ دهی به پرسشنامه ۲۶ سوالی مدیریت دانش نوناکو و تاکوچی (۲۰۰۳) بدست می‌آورد.

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه پژوهش